

Fig. 1. Ønslev. Ydre, set fra sydøst.

Aa. RI. 1942

ØNSLEV KIRKE

FALSTERS NØRRE HERRED

Om kirkens ejerforhold i middelalderen vides kun, at kronen allerede for reformationen havde kaldsretten, som biskop Jens Andersen i Christiern 2.s tid blev beskyldt for at ville tilholde sig¹. Kirken tilhørte efter reformationen kronen, indtil den på auktionen over det falsterske ryttergods 1767 blev afhændet til seigneur Pilger på Korselitse². Senere kom den under Boderupgaard³ og overtoges omkring midten af århundredet af et flertal af sognets hartkornsejere. Kirken overgik til selveje 1. januar 1928.

Kirken ligger ganske frit en halv kilometer øst for byen. Samme afstand er der til den nærmeste gård, Boclerup, på den anden side af kirken, og det er værd at bemærke, at vejen fra denne gård, som fra den ældre middelalder er kendt ved navn, på det første stykke sigter mod kirken, netop hvor der er en lille, middelalderlig låge i østdiget. Kirkegården er i nyere tid udvidet mod syd og vest. I nord og øst står gamle kampestensdiger og store, smukke kastanietræer indtil den omtalte låge, hvis murede portal har fladbue og fals på ydersiden, men ingen kamtakker. Mod vest er en kørelåge i mur af kløvet kamp, mod syd trådhegn med låge. 1707 blev der taget munketagsten fra

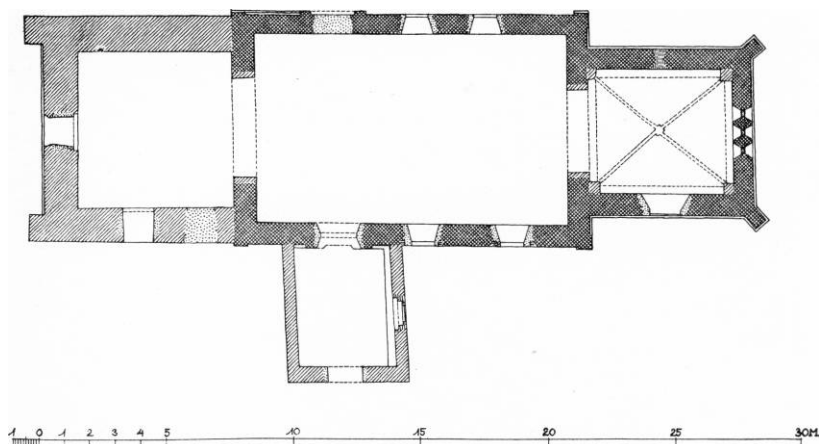

Fig. 2. Ønslev. Plan. 1:300. Målt af Aa. Rl. 1942.

kirkegårdsmuren til reparation af kirketaget; muren fik vingetegl i stedet for. 1707—08 blev lagt to kirkeriste. 1744—45 blev den nye kirkeport malet rød med hvide lister og kongens og dronningens navne (rgsk.).

Kirken består af senromansk kor og skib samt gotisk tårn og våbenhus, alt af munkesten i munkeforbandt.

Den senromanske kirke er bygget på en svær kampestenssyld, der nu er blottet på nordsiden. Koret er bygget først; det har skråkantsokkel, der løber omkring de skråtstillede hjørnepiller, som er i forbandt med murene. Pillerne er foroven trukket ind på alle tre sider, og tilbagespringene er ligesom pille-toppene afdækket med kridtstensplader. Østgavlen (fig. 3) har et trekoblet, spidsbuet vindue med smig false både ind- og udvendig. Lysningsfalsen har stik af to krumhuggede munkesten; i det midterste vindue er fundet spor af jernstifter, der har fastholdt et blyvindue mod lysningsfalsens yderside. Lysningsmålet er 19 cm. Den skrå, pudsede sålbænk har oprindeligt haft en af-trapning 15 cm inde. Vinduet står nu blændet i lysningen, men har tidligere været tilmuret i yderflugten. Gavlen har lige under rejsehøjde et savskifte og derover en høj midtblænding med retkantede false og afrundet spidsbue; i blændingsbunden yderligere tre slanke spidsbuer. De to sideblændinger af-sluttes foroven med tre stigende spidsbuer med afrundede kanter og hvilende på mandshovedkonsoller skåret i munkesten. Sideblændingernes bund er muret med stående siksak. Gavlen har glat kam og slanke top- og fodtinder afdækket med munketegl, som er repareret og nymuret 1720—21 (rgsk.). Sydsiden har ingen præstedør, og et moderne vindue har sandsynligvis ødelagt det gamle. Under tagskægget ligger en frise af Lrappeblændinger, men der er iøvrigt ingen gesims. Nordsiden har et oprindeligt, tilmuret vindue og er iøvrigt som sydsiden.

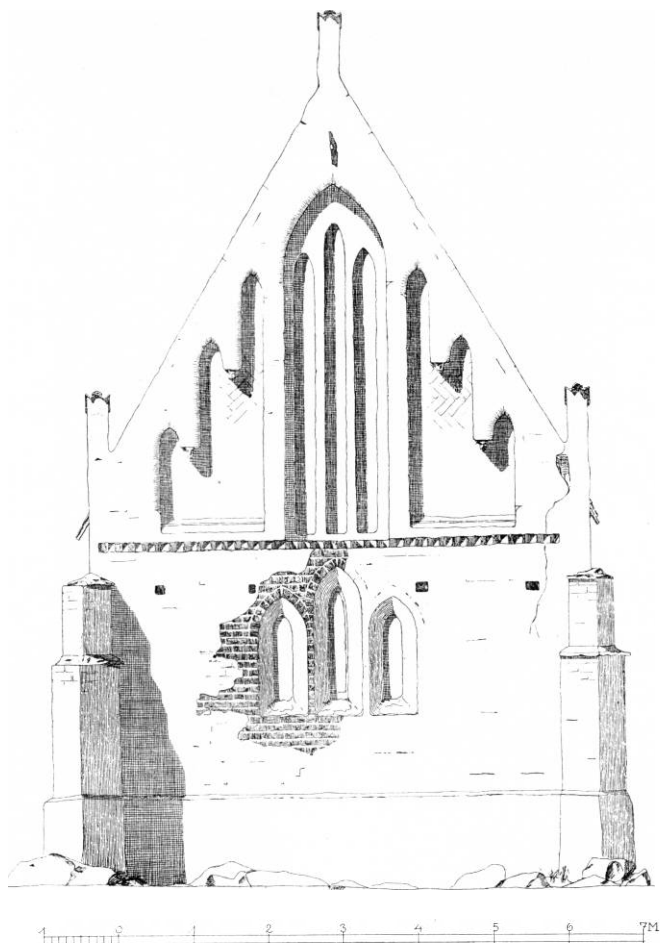

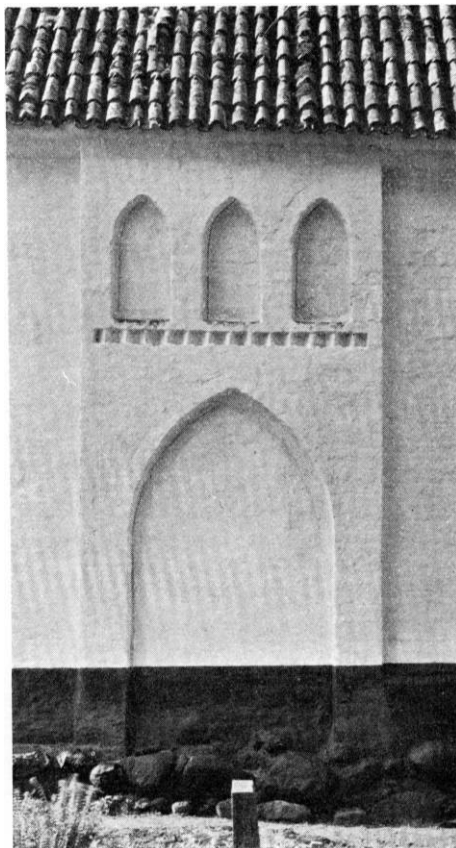
Fig. 3. Ønslev. Korets østgavl. 1:100. Målt af Eivind Lorenzen 1942 (s. 1283).

Skibet har hjørnelisener. Soklen, bedst bevaret vest for nordportalen, består af en afrunding, der løber omkring lisenerne, og en skråkant. På vestgavlen ses ingen sokkel. Skibets østgavl har i toppen tre små savskifter og derunder på hver side af korets tag fire trappeblændinger. Den glatte gavlkam med top- og fodtinder er omsat. Skibets oprindelige vinduer er ødelagt. Den tilmurede nordportal (fig. 4) står i et fremspring, der går helt til gesimsen og har en spidsbuet, falset dør under et savskifte og tre spidsbuede blændinger. Den udvidede sydportal synes at have været magen til, dog kun med to blændinger. Skibet har gesims af to rundede rulskifter, hvoraf det underste løber af på lisener og portalfremspring. Vestgavlens øverste del er muret som stående siksak under et blændingskors med hammerarme og kvadrater for enderne af den lodrette stamme. Korsets bund er ikke pudset. Vestgavlens skarpe, skrå taglinier er bevaret lige til toppen.

Det indre. På østgavlen ses det tre-koblede vindue som blænding (fig. 6). Korets overmure er pudsede og kalket een gang. På gavlene går pudsen efter en lodret linie ca. 85 cm op over langmurenes overkant og har været ført op mod træ, således at koret antagelig har haft et hævet træloft. Umiddelbart derover fører en stor, rundbuet åbning gennem triumfmuren; den er falset i vest-siden, men i øst kun i stikket. Korbuen har bredt spidsbuet helstens stik, hvis underside er pudset til 8 cm fra kanten.

Ændringer og tilføjelser. I koret er indbygget et gotisk krydshvælv med helstens vægbuer og topkvadrat og halvanden stens klodsoverribber på den nedre del. Den midterste del af korbuen er forhøjet med en uregelmæssig runding, vist for at give plads til lektorieopgangen (sml. prædikestol, s. 1289).

Tårnet er bygget på svær kampestenssyld i samme bredde som skibet. På vest-siden ligger en skråkantsokkel mellem de brynede støttepiller. Understokværket har mod syd en tilmuret, fladbuet dør og et fladbuet vindue, i vest et spidsbuet vindue; begge vinduers indre false er borthugget. Ind mod kirken er brudt en stor, spidsbuet tårnbue. Mellemstokværket har mod syd en falset, fladbuet dør, der er den oprindelige indgang til tårnets øvre stokværker, og mod vest en lille, fladbuet glug. I nordmuren er ingen åbninger. 280 cm under gesimshøjde ligger radiale bomhuller, der endnu er åbne i østsiden. Tårngesimsen dannes af to små udkragninger. Tårngavlene er ens med 15 munketeglsafdækkede kamtakker, de østre svagt brynede. Underst ses en række trappestiksblændinger afbrudt af to fladbuede åbninger, der tjener som glamhuller, derover en ni skifter høj savfrise under fem små blændinger, hvoraf de to yderste er fladbuede, de andre cirkelformede, og øverst en cirkelblænding over fire små trappeblændinger. Den vestre gavl skulle være omsat 1759, efter at den havde været revnet siden 1721 (rgsk.), men endnu 1830 var det ikke sket (syn). 1712-13 blev der opsat en ny kvist på tårnet (rgsk.); 1816 var der kviste til begge sider (syn).

Aa. RI. 1942

Fig. 4. Ønslev. Skibets nordportal (s. 1284).

Våbenhuset er opført i gotisk tid med tre spidsbuede højblændinger over et savskifte på sydgavlen, hvis dør er udvidet. Gavlen blev »indflyttet og rettet« 1760 (rgsk.), men allerede inden den tid var våbenhuset forhøjet og havde fået et højtsiddende, fladbuget vindue i øst. Den nye gavl har forneden skulder-takker, der ligesom toptinden er afdækket med munketegl. Indvendig ses bjælkeloft og en smal, muret bæk i østsiden. 1721 blev til våbenhuset krævet en trappe med 21 trin og en repose (rgsk.), altså en trappe, der kunne føre op til skibets loft, og det er muligvis for at kunne etablere den, at våbenhuset er forhøjet. Det vides dog ikke, om den nogensinde blev udført.

Tagværkerne over koret er omsat, af eg og fyr, skibets af nyere fyr, måske fra 1874, da kirkens overdel var nedtaget og repareret (syn). Det ses på tårn-muren, at skibet har haft stejlere tag. Tårnets tagværk er gammel eg med øksenumre. Det har dobbelt murlægte, spærsko med stiver, dobbelte hane-bånd med kryds og i øst og vest kongestolper med skråstivere på bjælke. Tætsiddende stormlægtekryds.

Skibet har spidsbuede jernvinduer, kor og tårn trævinduer. 1716—17 fik kirken to nye karme med 18 vinduer og i 1756—57 på tårnets sydside en egekarm med stolper og losholt og fire rammer med blyruder (rgsk.). Skibet og tårnrummet har nu loft af brunmalede bjælker under grå brædder; i 1757—58 blev der for 62 rdl. 3 m. slået brædder under bjælkerne i skibet, hvorefter de for 20 rdl. blev malet med rød og hvid marmoreret perlefarve (rgsk.). Gulvet består nu af røde og gule, sekskantede teglfliser. Udvendig er kirken hvidkalket over en tjæret sokkel; det ses, at bygningen tidligere har været kalket rød gennem lange perioder. Tagene er teglhængt, på hele nordsiden med munketegl, iøvrigt med vingetegl.

INVENTAR

Alterbord (fig. 6), oprindeligt, muret af munkesten op ad korets østvæg; de tre øverste skifter er udkragede over en skråkant, og i sydsiden findes en spærstikformet gemmeniche. Bagest på bordet findes en tre skifter høj på-muring. Nuværende højde 115 cm, bredde 122 cm. Bordet, der er hvidtet, dækkes af et *alterbordspanel* af fyr fra 1603, hvis forside har tre og smalsiderne hver een fylding adskilt af profilerede rammestykker. I fyldingerne er malede stofmønstre og på rammestykkerne ranker, alt med rødbrun farve på en baggrund, der på forsiden er gulbrun, på smalsiderne lysegrå. I forsidens frise findes en malet versalindskrift: »Laqvearium hoc memoriae gratiæ et testamenti (nempe Riksse) uxoris d. Laurentii Georgii extractum est anno 1603« (»dette panelværk er opsat i året 1603 til taknemmeligt minde og ihukommelse, nemlig om Regisse [sml. †epitaf nr. 1, s. 1294] hr. Lauritz Jørgensens hustru«).

Fig. 5. Ønslev. Indre, set mod øst.

E. Skov 1952

† *Alterklæde* af rødt plyds med guldkniplinger, bekostet af menigheden 1705 (rgsk.).

Altartavle i højrenæssance, o. 1620, et ganske enkelt arbejde, beslægtet med Stubbekøbing (s. 274). Det tredelte storstykke indeholder et malerifelt flankeret af smalle arkader, der har kannelerede pilastre med beslagværksprydbælter, profilkapitæler og bosser i bueslaget; under arkaderne findes et felt med beslagværk. Den forkrøbbede gesims bæres af glatte søjler med volutkapitæler, postamentfremspringene har beslagværk. Over gesimsen, hvis kronliste bæres af karnisprofilerede tænder, står et topstykke, som indeholder en arkadefyldning med en dobbeltbue, der har profilerede pilastre, kapitæler og bueslag og under midtkonsollen et lillieformet nedhæng; arkaderne flankeres af felter med beslagværk. Topgesimsen bæres af glatte søjler med toskanske kapitæler og prydbælteringe, stående på kannelerede konsoller; over topstykket en trekantgavl med tandsnit og æggestav, svarende til gesimsens. Stor- og topvinger har stift og sparsomt beslagværk. Over storsøjlerne står store, drejede vaser.

I storfeltet er indsat et maleri (olie på lærred), forestillende Kristus med en kalk i hånden, sikkert fra 1856, da det siges, at en ny altartavle er på vej (syn); det gamle †maleri forestillede nadveren (præsteindb.). En gammel staffering, sikkert den oprindelige, i grå farver med lidt gult og rødt, frem-

kaldtes 1949⁴; tidligere var tavlen egetræsmalet, og derunder lå en staffing med gråt, hvidt og lidt gult. I postamentfeltet indskrift med gul kursiv og fraktur på sort bund, Psal. 111, v. 4—5 på latin og dansk; i storgesimsens frisefelt står med kursiv: »Cordibus hic puris dabitur medicina salubris indignus mortem noverit esse suam I C W« (»her gives en helsebringende lægedom til de rene af hjertet; den uværdige skal vide, at han har døden i vente«). Tidligere var i topstykket malet Frederik 2.s og dronning Sophies kronede navnetræk og våben, og »nederst paa skilterne som staar ud for altertavlen«, sikkert på postamentfremspringene, stod på det ene »Niels Olufsen K.V. (kirkeværgen)«, »Hans Pedersen K. V.« samt et våben med initialerne O O M; på det andet fandtes et våben hvorover F S T og »ved siderne« H H K (præsteindb.).

Altersølv. Kalk fra 1700'rne, nu 24 cm høj. Rund fod med fodplade og platte over vulst, trindt skaft og flad, midtdelt knop med ovale bukler på over- og undersiden; nyere bæger med mestermærke for Henrik Peter Krejberg i Nykøbing F. (Bøje 2125). *Disk* med samme stempel. †*Kalk* og †*disk* købtes 1692 (rgsk.). **Vinflaske* af tin fra 1740 findes nu i museet »Falsters Minder«, Nykøbing. †*Vinflaske* var 1636 meget gammel og »duede en ringe ting«, hvorfor der anskaffedes en ny. 1726 blev en vinflaske omstøbt og gjort større af kandestøber Ole Holm (rgsk.).

Sygekalk fra begyndelsen af 1700'rne, 13 cm høj. Rund fod med fodplade og platte over vulst, stor knop med glat midtbælte og lille, halvkugleformet bæger. Mestermærke for Hans Andersen Scheel i Nykøbing (Bøje 2111). *Ny disk*.

Alterstager, o. 1675, svarende til Vester-Ulslev (s. 1085); på skaftets midtvulst graveret ØN. Højde 35 cm.

†*Messehageler*. 1) Nævnt 1687 som gammel, af trip (en slags uldflojl). 2) Nævnt 1721, af »røsort« blommet flojl med kryds for og bag af guldkniplinger. 3) 1746, af rødt flojl med kors og kanter af guldgalloner, syet af kgl. perlestikker Jacob Harres (rgsk.).

Alterskranke fra 1715 (rgsk.), rektantet, med to døre i forsiden, bestående af udsavede, barokprofilerede pilastre med hjerteformet gennembrydning, på ydersiden støttet af snoede smedejernsstænger. Ny, gulbrun marmorering fra 1949⁴; tidligere var den egetræsmalet, og herunder lå to lag hvid maling over den oprindelige staffing fra 1715 (rgsk.), en rødlig marmorering med lyse årer.

Døbefont, et gotlandsk eksportarbejde fra o. 1300 af kalksten. Kummen, der under munden har en hulstav, smykket af arkader med trekloverbuer, der har små cirkelskiver under buesammenstødene og trepas i buevinklerne. Keglestubformet skaft med svær vulst foroven, foden mangler. Nuværende højde 86 cm. Fonten rensedes 1949 for flere lag maling. (Mackeprang: Døbefonte, s. 386).

†*Fontegryde(?)*. 1721 nævnes en »font« af malm (rgsk.).

Dåbsfade. 1) O. 1575, af sydtysk arbejde; i bunden bebudelsen omgivet af en minuskelbort, på randen hjort- og hund-frise. På randen graveret årstallet 1618, bogstaverne O S M M, initialerne EB og CW for Eske Brock (død 1625) og hustru Christense Vilfert samt et firdelt våbenskjold med deres fædres og farfædres våben (Brock-Bille, Vilfert-Lindenow). Tvm. 62 cm.

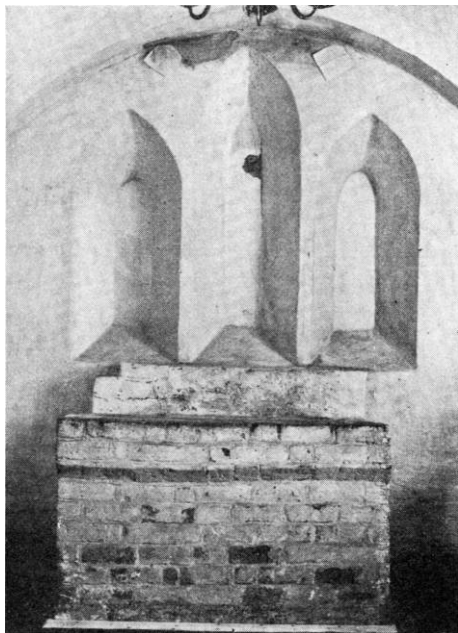
2) Af tin, med ottekantet rand, i hvis hjørner der er runde bukler, graveret årstal 1685 og initialerne K M S M P D for sognepræst Knud Mogensen Hosum og hustru Margrethe Pedersdatter (sml. †maleri nr. 4, s. 1292). To ens tinstøbermærker CLS [16]77. Tvm. 30,5 cm.

†*Korbuekrucifiks*, nævnt 1721, malet og i god stand (rgsk.); 1755 hang det på kirkens nordvæg (præsteindb.).

†*Korgitter* med malet årstal 1700; på fløjene var malet Moses og Kristus med overskrifterne: »Jeg dig indlukker ey« og: »Jeg er den rette vej« (præsteindb.).

Prædikestol i høj-renaissance, o. 1610, beslægtet med pulpituret og de ældste stolestader i Kippinge (s. 1237). Den har oprindeligt været anbragt som lektoriestol over korbuen (sml. bygningsbeskrivelsen, s. 1285). Selve stolen, der har sprunget frem som karnap, har haft fem fag, hvoraf nu kun de fire er bevaret; de indeholder arkader med kontursvungne beslagværkspilastre, profilkapitæler og beslagværk med rosetter og midtbosse på bueslaget, der ledsages af en perlestav; under arkaderne findes et slyngbånd. På hjørnerne står to slanke søjler (yderst mod syd og øst dog kun een) med korinthiske kapitæler og kassetteværksprydbælter. Postamentfelterne har beslagværk, frisefremspringene bærer bosser, og de profilerede søjlepostamenter skjules delvis af volutbøjler med skællagte tunger på forsiden. Nederst afsluttes stolen af en forkrøbbet, profileret liste; den har aldrig haft hængestykker. Den høje gesims har nederst en profileret liste med perlestav, glatte frisefelter og tungebort og æggestav under kronlisten. Ny bærestolpe og opgang, kopieret efter altersranken.

Samtidig, sekssidet himmel med kassetteværksdelt underside, tungebort under kanten, tandsnit og æggestav under kronlisten og på hjørnerne to volut-

Roland Hansen 1949

Fig. 6. Ønslev. Korets østvæg og alterbordet (s. 1286).

bøjler med beslagværk. Topstykkerne er formet som beslagværkskartoucher, og på hjørnerne står slanke, vinkelbøjede kartoucher på små fodstykker.

Staffering og indskrifter er fra 1949⁴; tidligere var stolen egetræsmalet, og herunder lå sparsomme rester af den oprindelige staffering med indskrifter i frisefelterne. Fra denne staffering hidrører malerierne i arkadefelterne, forestillende Kristus og de fire evangelister, hvoraf Matthæus har været malet i det femte, nu forsvundne fag. På lektoriet, der gik helt ud til skibets langmure og var »af samme slags arbejde« som selve prædikestolen, fandtes også malerier i arkaderne, på højre side skabelsen, syndefaldet, uddrivelsen af Paradis og Moses, på venstre side bebudelsen, Jesu fødsel, korsfæstelsen og himmelfarten; over alle malerierne var toliniede vers henvisende til de malede scener, og »neden under dette« var malet seks apostle (præsteindb.). 1845 ønskedes prædikestolen flyttet til skibets sydside, da høje personer ikke kunne gå oprejst under den, og adgangen til den var meget ubekvem, men endnu 1857 var dette ikke sket (syn).

Stolestader (fig. 7) i renaissance, o. 1610. Nordsidens 21 stole har lave, kun 108 cm høje gavle smykket af en pilaster med tungekapitæl, profileret base, fladt skåret rankeværk på skaftet og kasetteværk på prydbæltet; det trekantede gavlfelt indrammes af tandsnit og æggestav og bærer firkantede top- og fodspir. Dørene har en arkadefyldning med profilkapitæler, rankeværk i pilastre og bueslag og i buetoppen en bosse; over arkaden er et glat frisefelt begrænset af profillister, hvoraf den øverste bæres af karnisprofilerede tænder, og alle dørene har store bukkehornshængsler. Midt i rækken findes to lidt afvigende gavle, hvis pilastre har et joniserende kapitæl, og som i gavltrekanten smykkes af et lille udskåret skjold. Alle baggavlene er glatte, med tandsnit om gavltrekanten.

Sydsidens 19 stader, der er samtidige eller måske lidt yngre, har noget højere gavle, 134 cm, idet der under pilastrene er indskudt en fyldning. Ornamentikken har en anden karakter, bosserne i dørarkaderne mangler, hængslerne er spinklere, og baggavlene har kun profillister om gavltrekanten. To af sydsidens døre er anbragt foran et skab under orgelet.

Ved en restaurering 1949⁴ fjernedes stoleværkets senere overmalinger, og den smukke, oprindelige staffering fremdroges; på nordsidens stader var den velbevaret, hvorimod sydsidens måtte opmales. Rameværket er sortmarmorert med stiliserede, hvidgrå blomster, pilastre og arkader er hvidgrå og gavltrekanternes bund rød marmorert med hvide numre. I nordsidens dørarkader findes malerier af 15 dyder og sanser, fremstillet som kvinder med attributter, hvis navne står med versaler i dørens frisefelt; i de seks vestligste er malerier af mænd uden symboler. I de to midterste gavles skjolde er malet et »håndtryk« på baggrund af en buket nelliker samt tre sammenskrevne H'er,

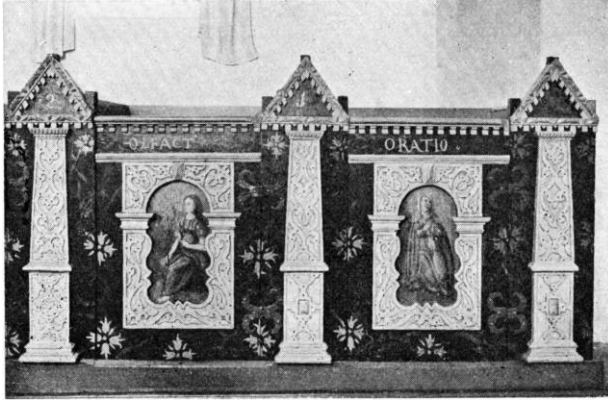

Fig. 7. Stolestader på nordsiden (s. 1290). ^{E. Skov 1952}

og i dørens frisefelt står med versaler: »HK BAD anno 1627«. I sydsidens dørarkader er nymalede efterligninger af intarsia. — Den oprindelige stafsering var dækket af tre lag maling; underst lå en staffering i lyseblåt og lysegrønt med gule profiler og hvidt snitværk, derover lå en hvid og grå overmaling og øverst egetræsådring.

Skriftestol nævnes 1634 (rgsk.); den bar 1755 en del latinske bibelcitater »angående poenitentse« (præsteindb.). Stolen anvendtes ved restaureringen 1949 til panelværk i et lille præsteværelse nord for orgelet.

†*Degnestol* nævnes 1803 (syn).

En gammel †*kiste* til kirkens klæder nævnes o. 1705 (rgsk.), og et †*skab* i korets nordmur omtales 1803 (syn).

Dørfløj fra 1606 af fire fyrrebrædder. Kun den øverste, foroven fladrundbuede del af døren er bevaret; den sammenholdes af et gangjern endende i en lillieagtig spids. Foroven findes sognepræsten Lauritz Jørgensens relief-skårne bomærke, et omvendt hjerte med et kors på spidsen omfattende bogstaverne D D P (sml. gravsten, s. 1295) og derunder en indskrift med fordybede versaler: »An(n)o MDCVI«; under gangjernet står, ligeledes med fordybede versaler, et latinsk distichon: »Spartam mysta suam Laure(n)tius ille Georgii condecorare volens contulit hasce fores« (»idet sognepræsten Lauritz Jørgensen ønskede at smykke sit Sparta, skænkede han denne dør«). Brunmalet. Tidligere stod på døren også et malet skriftsted, Gen. 28, 17 (præsteindb.). Døren fjernedes fra sin plads 1882 og er nu i stiftsmuseet i Maribo.

†*Pulpitur* blev opsat og anstrøget 1716 (rgsk.). Det havde indskriften:

»Kom Noa due med fredens ole blade
Så skal vort jubel år os gøre dobbelt glade.
Dog skal den iisfugl i den mægtige Herrens skygge
Ved det oprørte hav sin rede sikker bygge.
Forfærdiget på nye til jubelfesten år 1717«.

På pulpituret fandtes 13 malerier af forskellige fugle og derover toliniede vers, eet til hvert billede, bl. a. en natugle og en opgående sol med verset:

»Hvor lar du dig så kyse
Jeg vil dig kun oplyse«.

Desuden fandtes en formaning til de kirkegængere, der sad på pulpituret (præsteindb.):

»Seer præsten dig end ey i denne krog,
Vær vågen, stille, thi Gud seer dig dog«.

Orgel på fem stemmer, vistnok fra 1880.

†*Pengeblok* fik 1632 to nye låse (rgsk.).

**Pengetavle* af eg med udsavet opstander og under bunden en malet, sort frakturindskrift: »Anno 1802 den 6. Juni er denne Tavle gjort til Ønsløv Kirke og Kirkens [Ejer I. F.] Holm« (sml. klokke nr. 2, s. 1293). I stiftsmuseet.

†*Præsterækketavle*, opsat Allehelgens aften i det andet jubelår [1717] af sognepræst Mogens Knudsen Hosum (sml. †maleri nr. 5, s. 1293) til minde om hans forgængere i embedet med navnene på ni sognepræster siden reformationen; øverst stod et vers:

»Man har til jubel år nye vindver ladet gjøre
Giv lys i Herrens huus og gård et helligt liv at føre«.

Nederst fandtes en religiøs indskrift. Tavlen hang 1755 på kirkens sydmur »imellem begge vindverne« (præsteindb.).

†*Malerier*. Over prædikestolen hang 1755 fem malerier af præster og præstekoner, som sognepræsten Mogens Knudsen havde samlet forskellige steder fra, ladet reparere, forsyne med indskrifter og ophænge til jubelfesten 1717 i præstegårdens nye skole (præsteindb.).

1) Hr. Hans Knudsen Bech, som kom fra Bogøe kapel til Ønsløv, »opbygte meenigheden med lærdom ved mund og pen samt levnets eksempel, nedbryde Sathans rige ved hexer at forfølge, bygde og det meest med egen hånd i kircken adskilligt til 1ste jubelfest« [1617], druknede på stranden 1630, begravet efter eget ønske i kirkens våbenhus.

2) Anna Ditlefsdatter, gift første gang med hr. Hans Knudsen Bech, anden gang med dennes eftermand Lars Olsen Agendorph. — Begge disse malerier var hentet hos de afdødes søn, der var præst i Vaalse; de hang på højre side af prædikestolen.

3) Hr. Peder Christensen Ønsløv, kaldet til Eschildstrup menighed 1629, gift med en datter af provsten mag. Laurs Thura i Nyekiøbing, Sophia Thurah, »hvis contrafey ved andres uagtsomhed forrådned«; han døde 1664.

4) Hr. Mats Matsen Skildorph og hustru. Han var født i Eschildstrup

præstegård, kaldet fra capellaniet i Nyekiøbing til Ønslef 1655, gift første gang med Anna Jørgensdatter Rubert Nyekiøbing, enke efter hans formand Lars Olsen Agendorph, anden gang 1664 med Margretha Pedersdatter Tuxen, født 1646 i en præstegård på Sjælland som datter af hr. Peder Larsen Tuxen og Dorothea Sørensdatter; efter hans død 1676 ægtede hun 1677 hans eftermand hr. Knud Mogensen Hosum, født i Salling i Wiborg stift som søn af hr. Mogens Waarde og Anne Knudsdatter Soelberg, rektor i Nyekiøbing, kaldet til Ønslef 1676, død 1714. Hun levede seks år som enke hos sin datter Dorothea Skildorph, gift med provst Jesper Engberg i Stubbekøbing, døde 1720 og blev begravet i Ønslev kirkes kor (sml. †begravelse, s. 1295, og †kiste nr. 4, s. 1295).

5) Mogens Knudsen Hosum (sml. †epitaf nr. 3, s. 1294), malet 1721 i hans alders 40. og hans embedes 12. år, sognepræst til Ønslef og Eschildstrup; han lod sine to præstegårde reparere fag for fag og indrettede i Ønslev præstegård en skole til huskatekisation om vinteren for sognets ungdom.

Malerierne nr. 3—5 hang på venstre side af prædikestolen.

6) Et korsfæstelsesbillede »afmalet paa papier i kaaber« hang 1755 på højre side af prædikestolen (præsteindb.).

7) En lille tavle af gammelt »trygt lerret« med et maleri af Kristus på korset mellem de to røvere og derunder en latinsk indskrift: »Dismas et Gismas, medio divina potestas, Dismas alte petit, Gismas descendit ad ima« (»D. og G., i midten guddomsmagten; Dismas søger op mod det høje, Gismas farer ned til afgrunden«) (præsteindb. 1706).

Lysekrone fra 1700'rne. Profileret stang med stor hængeskive og to rækker S-svungne lysearme, tre i øverste, seks i nederste række, hvorimellem seks prydbøjler. På hængeskiven indprikket skriveskrift: »Forbædret af Kirkens Eier H. C. Toxwærd Aar 1787« (sml. klokke nr. 1, s. 1293). Østligst i skibet.

†*Lysekrone* med seks lys nævnes 1720 (rgsk.), måske den samme som foregående. †*Lysearm* repareredes 1759 (rgsk.).

†*Tårn*. 1758—59 gjorde Andreas snedker en ny urskive af egetræ, en alen i kvadrat; den maledes af Hans Elers med »udkrævende zirater« (rgsk.).

Klokker. 1) 1795. Versaler mellem palmetborter: »Gud allene æren. Støbt af D. G. Herbst hof klokke støber Kiøbenhavn«; på siden står, ligeledes med versaler: »Bekostet af dawærende kirke eier H. C. Toxwærd (sml. lysekrone, s. 1293) til Ørslew(!) kerke i Falster den 31. october 1795«. Tvm. 60 cm.

2) 1814. Versaler mellem palmetborter: »Soli Deo gloria. Me fecit I. G. Ritzmann Kiøbenhavn« (»Gud alene æren. I. G. R. støbte mig«). Under den nederste bort står, ligeledes med versaler: »Anno 1814 er denne klokke bekostet omstøbt af kirkens dawærende eier I. F. Holm« (sml. *pengetavle, s. 1292). Tvm. 75 cm.

O.N. 1942

Fig. 8. Ønslev. Gravsten over Lauritz Jørgensen, død 1609 (s. 1295).

på sjette år (fire sønner), død 26. sept. 1602 (sml. gravsten, s. 1295), opsat af hendes mand 1603. Rimet, dansk indskrift. Epitafiet hang 1755 i korsdøren over fonten (præsteindb.).

2) Opsat 1636 af sal. hr. Lars Olsen Agendorph og Anna Ditløfsdatter til sal. hr. Hans Knudsen Bechs æreminde (sml. †maleri nr. 1 og 2, s. 1292), renoveret til jubelfesten 1717. Epitafiet skildres som en stor tavle, hvorpå var malet Kristi himmelfart, Kristi korsfæstelse og et våben (præsteindb.); indskriften stod på en lille tavle under selve epitafiet. Dettets gamle maleri blev fjernet af kirkeejeren H. C. Toxværd (sml. klokke nr. 1, s. 1293), der i den gamle ramme lod indsætte et nyt felt med en indskrift til minde om hans datter Anne Cecilies bryllup 22. nov. 1787 med gæstgiver Jørgen Sorterup i København; samtidig blev den gamle gravskrift overmalet med sort⁵.

3) O. 1720 (?) Mogens Knudsen Hosum (sml. †maleri nr. 5, s. 1293), »indsat her i Ønslev kirke til en levende steen 1681, til en bygnings mand 1710, da han i seks aar hafde faaet bygt i Guds huus adskilligt, dog med dets egne midler, efter dets patroners tilladelse«, indrettede i det syvende år en muret begravelse (sml. s. 1295) i kirkens kor for sig selv, død 17 □, sin hustru Anna Magdalena Hansdatter Ellers, »hvis tabernaculs nedbrydelse skeede anno

†Klokke. 1687 nævnes en klokke i tårnet. 1703 var klokken revnet og blev omstøbt af Conrad Kleyman i Lybæk for 125 rd 1 mk. 12 sk.; den vejede to skippund (320 kg) (rgsk.).

GRAVMINDER

**Epitafium*, vist fra begyndelsen af 1800'rne, en lille trætavle, ca. 40 x 25 cm, i profileret ramme med trekantgavl. Indskriften, malede versaler på blå bund, er ganske ulæselig. I stiftsmuseet.

Mindetavle over Peder Dalhoff, født 1757, sognepræst til Ønslev og Eskildstrup fra 1799 til sin dødsdag 17. aug. 1827. Tavle af hvidt marmor, 51 x 26 cm, med fordybde, gyldne versaler. Indmuret i korets nordvæg.

†*Epitafier*. 1) 1603. Regisse Gundersdatter (sml. alterbordspanel, s. 1286), sognepræst Lauritz Jørgensens hustru

17 □ «,deres børn og hans forældre, hr. Knud Mogensen Hosum, død 1714, og Margrete Pedersdatter Tuxen (sml. †maleri nr. 4, s. 1293), død 1720, »da han især i Guds huus i 38, hun udi 2de ægteskaber i eget huus i 50 aar hafde sammesteds gjort stor opbyggelse«⁶. Over den lange, omstændelige gravskrift stod »lig prædikenens exord.« 2. Kor. 6, v. 10 og under gravskriften ligteksten, Ap. Gern. 20, v. 25—27. Hang 1755 på kirkens nordmur (præsteindb.).

Gravsten. (Fig. 8). O. 1609 (?). Lauritz Jørgensen (Laurentius Georgii), kaldet 1580 til sognepræst for denne kirke, død 29. aug. 1609, og hans tre hustruer (sml. †epitaf nr. 1, s. 1294):

»Her Lauridz ectidt hustruer tre
Gertrud Regissa oc Karine
Femten aar Gertrud ude(n) lifs fruct
Derefter døde hun i troen smuct
Regissa hannom paa siette aar
Fire sønner til verden bar
Jørgen Jens Erich oc Benoni barn
Døde saa strax i jordemoders arm
For hand hos denne vil hvile sine been
Med Karen lagde di denne steen«.

Figursten af grå kalksten, 167 x 109 cm, med latinsk randskrift af reliefversaler over præsten og rimet tværskrift af fordybede versaler over de tre hustruer, måske senere indhugget. Midt på stenen er et relief af præsten i fuldt ornat med flad hue og en kalk i hænderne, stående under et knækket, profileret bueslag, der løber ned på to joniske pilastre med prydbælter af beslagværk, hvori er indføjjet et Jesumonogram, præstens bomærke (sml. *dørfloj, s. 1291) og ordene: »In verbo tuo laxabor etc.« (»i dit ord skal jeg evindeligt(?) frigøres«). I buevinklerne engle med palmegren og krans. Fra samme værksted som gravsten nr. 1 og 2 i Fejø kirke (s. 880 f.). Stenen, der tidligere lå i korgulvet foran alteret, blev 1895 rejst op ad korets nordvæg.

†*Begravelse.* Under alteret fandtes en åben begravelse, som sognepræsten Mogens Knudsen Hosum (sml. †epitafium nr. 3, s. 1294) havde ladet indrette 1717, og hvori der 1755 (præsteindb.) stod ni †*kister*:

- 1) 1714. Sognepræst Knud Mogensen Hosum; på kisten KMH 1714.
- 2) 1716. Margrethe Hosum, datter af M. K. Hosum; på kisten stod MDH 1716.
- 3) 1719. Et barn af M. K. Hosum; på kisten stod G A M H 1719.
- 4) 1720. Margrethe Pedersdatter Tuxen, gift med Knud Mogensen Hosum (sml. †maleri nr. 4, s. 1293); på kisten stod M P T 1720.
- 5) 1720. Charlotte Amalie Hosum, født 1719, død 1720, datter af Mogens Knudsen Hosum; på kisten stod C A M H 1720.
- 6) 1722. Cecilie Johanne Hosum, født 1721, død 1722, datter af Mogens Knudsen Hosum; på kisten stod C I H 1722.

7) O. 1736. Anna Magdalena Hans Datter Elers, født i Nyekiøbing på Falster 7. sept. 1694 som datter af borgmester Hans Elers og Sophia Amalia Rosenfeldt, gift 25. jan. 1712 med mag. Mogens Knudsen Hosum, den tid sognepræst til Ønslev og Eschildstrup, siden til Saxkiøbing og Maybølle på Lolland, »glædende ham som et viintræ med ni qviste«, død 3. marts 1736. Kisteplade af blik med graveret indskrift.

8) Mag. Mogens Knudsen Hosum, død 1745.

9) Dennes dattersøn, på hvis kiste stod: »Mog. Hosum And. Klein 1748« *Kirkegårdsmonument*. O. 1840. Jørgen Nissen, ejer af Buoderupgaard, født 29. okt. 1785, død 27. dec. 1840. Støbejernskors med reliefversaler, i korsenderne blade og valmuefrugter og nederst en bikube; korset står på et fodstykke af støbejern med et mindevers. På kirkegården, syd for kirken.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1630—80 (LA), 1680—1726, 1727—67 (RA), 1694—95, 1701—15, 1719—21 (LA), 1721—67 (RA); Kirkeregnskaber for Falster 1694—95, 1701 15, 1719—21 (LA).

Kopier af Kasseregningerne for de 26 Hans Majestæts Kirker i Falster etc. 1725—26 (LA). — Synsprotokol over Falsters Nørre Herred 1803—32, fortsat i Syn over Falsters Søndre Herred 1833—44; Syn over Falsters Provsti 1845—55 (LA); Synsforretninger for Falsters Provsti 1845, 1856 (provstearkivet, LA); Syn over Kirker og Præstegaarde i Falsters Provsti 1857—70 (LA); Syn over Falsters Nørre Herred 1870—80 (bispens arkiv, Nykøbing F.). — Dokumenter og Rreve for Herrederne 1464—1762, div. år (LA).

Præsteindberetning 1706, Gl. kgl. Saml. 2351 (kgl. Bibl.). — Museumsindberetninger af C. Barfod 1911, O. Norn og Aa. Roussell 1942 og Roland Hansen 1943 (forundersøgelse af inventar).

N. L. Høyen: Notesbog VII. 1830. S. 24 (NM). — J. Kornerup: Notesbog II. 1893—94. S. 70 (NM). — Henry Petersen: Notesbog IV. S. 34 (NM).

¹ Suhms Saml. II, 2, 1. ² Rentekammeret. Rytterdistrikternes Kontor. Bilag til kgl. Resolutioner Nr. 23. 3. maj 1767 (RA). ³ Fortegnelser over Kirker og disses Ejere, da Forordningen af 1809 udkom (RA). ⁴ Ved Roland Hansen. ⁵ Barfod: Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie, s. 261. ⁶ Smst. s. 264 f.

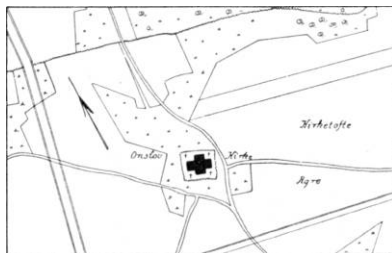

Fig. 9. Ønslev 1787.